

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

4/2006.BJE.szám

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Büntető Jogegységi Tanácsa Budapesten, a 2006. év szeptember hó 27. napján és október 6. napján tartott nyilvános ülés alapján - a legfőbb ügyész indítványa tárgyában - meghozta a következő

j o g e g y s é g i h a t á r o z a t o t

I. A Büntető Törvénykönyv 67. §-ának (1), 68. §-ának (1) és 89. §-ának (1)-(3) bekezdése értelmében kizárt, hogy a végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés és pénzbüntetés elévülése a próbaidő tartama alatt bekövetkezzen. A próbaidő tartama alatt a büntetés végrehajtását elrendelő bírósági határozat jogerőre emelkedése a büntetés elévülésének a kezdő időpontja.

II. A felfüggesztett büntetés elévülése a próbaidő leteltének napján kezdődik. A büntetés elévülését - a próbaidő letelte után - a felfüggesztett szabadságvesztés (pénzbüntetés) végrehajtását elrendelő jogerős bírósági határozat szakítja félbe. Ebben az esetben a büntetés elévülésének tartamába a próbaidő leteltétől a végrehajtást elrendelő bírósági határozat jogerőre emelkedéséig eltelt idő - a Büntető Törvénykönyv értelmében - nem számít be.

I n d o k o l á s

I.

1. A legfőbb ügyész BF.2679/2005. szám alatt a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) 440.

4/2006.BJE.szám

§-a (1) bekezdése a) pontjának második fordulatára hivatkozással, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében, elvi kérdésben jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta.

A jogegységi indítvány szerint a bíróságok eltérően ítélik meg, hogy a Btk. 68. §-ának (4) bekezdése értelmében félbeszakítja-e a büntetés elévülését az elsőfokú bíróságnak a korábban kiszabott felfüggesztett büntetés végrehajtását elrendelő ítélete.

2. A jogegységi indítvány az eltérő álláspontok szemléltetésére a következő bírósági határozatokat hozta fel.

a) A Budai Központi Kerületi Bíróság az 1996. május 9. napján meghozott és jogerőre emelkedett 2.B.I.52/1995/51. számú ítéletével a terheltet orgazdaság büntette miatt, mint különös visszaesőt 10 hónapi - végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett - börtönbüntetésre ítélte.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság a 2004. március 4. napján kelt 7.B.VI.1568/1999/59. számú ítéletével ugyanezen terheltet - az 1998. február 18. napján elkövetett - sikkasztás büntette miatt 7 hónapi börtönbüntetésre ítélte, és egyben - a Btk. 91. §-a (1) bekezdésének b) pontja alapján - elrendelte a Budai Központi Kerületi Bíróság által kiszabott szabadságvesztés végrehajtását.

A Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság a 2004. szeptember 23. napján kelt 22.Bf.7447/2004/3. számú ítéletével a PKKB ítéletét annyiban változtatta meg, hogy a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelését mellőzte, mert álláspontja szerint - figyelemmel a Btk. 67. §-a (1) bekezdésének d) pontjára és 68. §-ának (1) bekezdésére - a BKKB 2.B.I.52/1995/51. számú ítéletével kiszabott börtönbüntetés 2004. május 8. napján elévült, ezért már nem hajtható végre.

b) A Budai Központi Kerületi Bíróság a 2005. május 6. napján (a Be. 572. §-a szerinti különleges eljárás során) meghozott 2.Bk.I.761/2005/2. számú végzésével a BKKB 2.B.I.52/1995/51. számú ítéletével kiszabott - végrehajtásában 3 évi próbaidőre felfüggesztett - 10 hónapi börtönbüntetés végrehajtását elrendelte.

4/2006.BJE.szám

A Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság a 2005. június 28. napján meghozott 22.Bkf.7149/2005/2. számú végzésével a BKKB (elsőfokú) határozatát megváltoztatta, és a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának utólagos elrendelésére irányuló ügyészi indítványt elutasította.

A Fővárosi Bíróság kifejtette, hogy a Btk. 68. §-ának (4) bekezdése szerint a büntetés végrehajthatóságának elévülését félbeszakítja az elítélt ellen a büntetés végrehajtása iránt tett intézkedés. A felfüggesztett büntetés a jogintézmény lényegéből adódóan nem végrehajtható. Ebből az következik, hogy végrehajtása érdekében csak akkor lehet intézkedni, ha végrehajthatóvá vált. A felfüggesztett büntetés azt követően válik végrehajthatóvá, hogy a végrehajtását jogerős határozat elrendeli, e jogerős határozatot pedig nyilvánvalóan szintén a felfüggesztett büntetés elévülési idején belül kell meghozni. Az elévülés szempontjából tehát a felfüggesztett büntetés végrehajtásának elrendelése, és a végrehajtás érdekében tett intézkedés a Btk. helyes értelmezése szerint egymással össze nem mosható fogalom.

Az ügyesség értelmezése szerint a felfüggesztett büntetés végrehajtásáról a törvény ellenére rendelkező nem jogerős határozat az elévülést akkor is félbeszakítja, ha a jogerős határozat e rendelkezést már mellőzi. Ugyanerre az eredményre vezet az is, ha az elsőfokú bíróságnak a felfüggesztett büntetés végrehajtásáról rendelkező határozatát a másodfokú bíróság utóbb hatályon kívül helyezi. A Fővárosi Bíróság szerint az ügyesség és az elsőfokú bíróság által követendőnek vélt ilyen gyakorlat egyúttal a tisztességes eljárás, és jogbiztonság alkotmányos követelményének a sérelmét is jelenti, hiszen ezzel nem egyeztethető össze, hogy egy jogerőre nem emelkedő és ezért ténylegesen sohasem hatályosuló rendelkezés következtében a terhelt hátrányosabb helyzetbe kerüljön.

c) A Legfelsőbb Bíróság a Bfv.I.1560/2002/8. számú - felülvizsgálati eljárásban hozott, s a Pesti Központi Kerületi Bíróság 7.B.33966/1996/87., illetőleg a Fővárosi Bíróság 24.Bf.5737/2001/25. számú ítéletét hatályában fenntartó - végzésében a felülvizsgálati indítványt - a korábban kiszabott (végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett) börtönbüntetés végrehajtásának alapügyben történt elrendelését kifogásoló részében is - alaptalannak

4/2006.BJE.szám

tartotta. A Legfelsőbb Bíróság e körben utalt arra, hogy az alapügyben eljáró elsőfokú bíróság a próbaidő tartama alatt rendelte el a szabadságvesztés végrehajtását, mely rendelkezés - a másodfokú ítélettel - kétségtelenül a próbaidő letelte után emelkedett jogerőre.

A Legfelsőbb Bíróság ugyanakkor kifejtette, hogy „- a törvény helyes értelmét tükröző bírói gyakorlat szerint - az elsőfokú bíróságnak a korábban kiszabott felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását elrendelő ítélete a felfüggesztett szabadságvesztés elévülését félbeszakítja, s így az első fokú ítélet kelte irányadó annak eldöntésénél, hogy a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtását el kell-e rendelni (BJD 3698).” (BH 2003/487.)

d) A Legfelsőbb Bíróság a Bfv.I.2.529/2003/5. számú - felülvizsgálati eljárásban hozott, s a Budakörnyéki Bíróság 13.B.288/2001/30., illetőleg a Pest Megyei Bíróság 2.Bf.77/2002/5. számú ítéletét hatályában fenntartó - végzésében a felülvizsgálati indítványt a korábban kiszabott (végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett) börtönbüntetés végrehajtásának alapügyben történt elrendelését kifogásoló részében is alaptalannak tartotta. A Legfelsőbb Bíróság utalt arra, hogy az alapügyben a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának nem jogerős elrendelése, majd ezen ítéleti rendelkezés helybenhagyása kétségtelenül a próbaidőn túl történt.

A Legfelsőbb Bíróság ugyanakkor ebben az ügyben is kifejtette, hogy - a vonatkozó törvényi rendelkezések értelmében - a próbaidő tartama alatt az elévülés nem folyik, az csak a próbaidő leteltének napjával kezdődik el; a megindult elévülést azonban megszakította az első fokú nem jogerős ítélet kihirdetése, majd a határozat jogerőre emelkedése, amelyek a töretlen gyakorlat szerint elévülést megszakító, egyben újra indító hatósági aktusoknak számítanak (BH 2004/446).

3. A jogegységi indítvány szerint kétségtelen, hogy a büntethetőség és a büntetés elévülésénél a törvény a megszakító cselekmények körét eltérően jelöli meg, mert a büntethetőség elévülése esetében a hatósági aktus okát, a büntetés elévülése esetében pedig a célját jelöli meg, azonban az elévülést félbeszakító intézkedések fogalmi ismérve egységes.

4/2006.BJE.szám

A Legfelsőbb Bíróság (felhozott döntésekkel szemléltetett) gyakorlata azon a törvényértelmezésen alapul, mely szerint a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásáról rendelkező nem jogerős ítélet a büntetés elévülését félbeszakítja, szemben a Fővárosi Bíróság álláspontjával.

Mindezek alapján - a jogegységi indítvány szerint - a Fővárosi Bíróság tévesen értelmezi a törvényt, amikor olyan gyakorlatot folytat, hogy csak a jogerősen végrehajtani rendelt büntetés végrehajtása végett tett intézkedés szakítja félbe a büntetés elévülését. A jogegységi indítvány szerint a Btk. 68. §-ának (4) bekezdése nem a jogerős bírói ítéletet, hanem az elítélt ellen, a büntetés végrehajtása iránt tett intézkedést tekinti az elévülés félbeszakítását eredményező eljárási cselekménynek.

A jogegységi indítvány utal arra, hogy a jogerő valóban nélkülözhetetlen feltétele a végrehajthatóságnak, azonban a Btk. 68. §-ának (4) bekezdése szempontjából a felfüggesztett büntetés végrehajtását elrendelő ítélet jogereje közömbös. A törvény egyéb rendelkezéseiből is félreérthetetlenül következik, hogy a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtása végett tett intézkedésnek - történjék az akár ítélettel is - anyagi jogerőhatása nincs. Az ilyen rendelkezés törvénysértő voltát a bíróság a Be. 572. §-a alapján hivatalból is orvosolni köteles; a Be. 6. §-a (3) bekezdésének d) pontja pedig ezt a szabályozást kivonja a többszöri eljárás tilalma alól.

II.

Az eldöntendő elvi kérdés, hogy a Büntető Törvénykönyvnek a büntetés elévülésére és végrehajtásának felfüggesztésére vonatkozó rendelkezései alapján a végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett büntetés végrehajtásának nem jogerős elrendelése a büntetés elévülését félbeszakítja-e.

Kétségtelen, hogy a legfőbb ügyész által megjelölt jogkérdést a bíróságok eltérően értelmezik, ezért az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében - a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (Bsz.) 29. §-a (1) bekezdésének a) pontja,

4/2006.BJE.szám

illette a Be. 439. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerinti okból - jogegységi határozat meghozatala szükséges.

A Legfelsőbb Bíróság a Be. 440. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján, a jogegységi indítvány érdemi elbírálása végett - a Be. 442. §-a (3) bekezdése szerint - nyilvános ülést tartott, melyen a legfőbb ügyész képviselője a jogegységi indítványt fenntartva, az abban foglaltakkal egyező tartalommal szólalt fel.

III.

A jogegységi indítvány - eltérő indokokkal - alapos.

1. a) Az eldöntendő elvi kérdés - értelemszerűen - kizárólag olyan büntetésre (illette büntetési nemre) vonatkozik, amely végrehajtásának felfüggesztését a Btk. lehetővé teszi. A Btk. 89. §-a értelmében ilyen a szabadságvesztés és a pénzbüntetés.

A Btk. 38. §-a (1) bekezdésének 1. pontja alapján a szabadságvesztés, a 3. pontja alapján pedig a pénzbüntetés a kiszabható főbüntetés neme. Ezért a Btk. 66. §-ának b) pontja és 67. §-ának (1) bekezdése értelmében mindig a szabadságvesztés, illetve a pénzbüntetés évül el, s e tekintetben közömbös a végrehajtás próbaidőre történő felfüggesztése.

b) A Btk. 68. §-a (1) bekezdése első mondatának első fordulata értelmében a végrehajtandóként kiszabott szabadságvesztés és pénzbüntetés elévülésének kezdő időpontja a büntetést kiszabó határozat jogerőre emelkedésének napja; ha pedig a végrehajtást felfüggesztik, akkor - a Btk. 68. §-a (1) bekezdése első mondatának második fordulata alapján - a próbaidő leteltének a napja.

c) A Btk. 67. §-a (1) bekezdésének és a Btk. 89. §-a (1)-(3) bekezdésének egybevetett értelméből az következik, hogy főszabályként szabadságvesztés esetében a legrövidebb elévülési idő megegyezik a leghosszabb próbaidővel, míg pénzbüntetés esetében a próbaidő az elévülési időnél rövidebb. Ehhez képest a Btk. 89. §-ának (4) és (5) bekezdése két olyan esetről rendelkezik, amikor a próbaidő meghosszabbodik.

4/2006.BJE.szám

d) E törvényi rendelkezések értelmében kizárt, hogy a büntetés elévülése a próbaidő alatt bekövetkezzen, mert - amellett, hogy főszabályként a próbaidő nem haladhatja meg a legrövidebb elévülési időt - a próbaidő (illetve annak esetlegesen meghosszabbodott tartama) alatt az elévülés (figyelemmel annak kezdő időpontjára vonatkozó rendelkezésre) meg sem kezdődik.

2. A végrehajtás próbaidőre történő felfüggesztésének nem az elévülési idő tartama, hanem az elévülés kezdő időpontja miatt van jelentősége, mert a végrehajtást - így annak elrendelését - az zárja ki, ha az adott szabadságvesztés vagy pénzbüntetés Btk. 67. §-a (1) bekezdése első mondatának második fordulata szerinti (a próbaidő leteltének napján kezdődő) elévülési ideje már letelt.

3. A bíróság végrehajtást elrendelő határozatának jogerőre emelkedésével válik a - korábban végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett - szabadságvesztés vagy pénzbüntetés végrehajthatóvá.

4. A büntetés elévülését félbeszakítja

- a Btk. 68. §-a (1) bekezdésének második mondata alapján, ha az elítélt a szabadságvesztés végrehajtása alatt megszökik, s az elévülés tartama a szökés napjával újra kezdődik;
- a Btk. 68. §-ának (4) bekezdése alapján az elítélt ellen a büntetés végrehajtása végett tett intézkedés, s a félbeszakítás napjával az elévülés határideje ismét elkezdődik.

A Btk. 68. §-a (1) bekezdésének második mondata - értelemszerűen - arra vonatkozik, amikor a bíróság által jogerősen kiszabott végrehajtandó büntetés, vagy a próbaidőre felfüggesztett büntetés végrehajtásának jogerős elrendelése esetén a végrehajtást foganatosították.

A Btk. 68. §-ának (4) bekezdése pedig arra az esetre vonatkozik, ha a próbaidőre felfüggesztett büntetés végrehajtását a bíróság jogerősen elrendelte és a végrehajtás végett történik intézkedés.

5. a) A bíróság - próbaidő alatt hozott - végrehajtást elrendelő határozata azért nem a Btk. 68. §-ának (4) bekezdése értelmében vett (az elévülést félbeszakító)

4/2006.BJE.szám

intézkedés, mert a Btk. 68. §-a (1) bekezdése első mondatának második fordulata értelmében a próbaidő alatt a büntetés elévülése nem kezdődik meg. A próbaidő alatt hozott ilyen határozat jogerőre emelkedésének időpontjában kezdődik a büntetés elévülése.

b) A bíróság - próbaidő letelte után hozott - végrehajtást elrendelő nem jogerős határozata pedig azért nem a Btk. 68. §-ának (4) bekezdése értelmében vett (az elévülést félbeszakító) intézkedés, mert bár a határozat meghozatala előtt a büntetés elévülése (a Btk. 68. §-a (1) bekezdése első mondatának második fordulata alapján) már megkezdődött, azonban a kiszabott büntetés a végrehajtást elrendelő határozat jogerőre emelkedéséig nem tekinthető végrehajthatónak.

6. Ha a bíróság végrehajtást elrendelő határozata a próbaidő letelte előtt jogerőre emelkedik, s ezáltal a büntetés végrehajthatóvá válik, akkor e határozat jogerőre emelkedésének az időpontja az elévülés kezdő időpontja. A végrehajtást elrendelő határozat próbaidő leteltét követő jogerőre emelkedésével a Btk. 68. §-a (1) bekezdése első mondatának második fordulata alapján elkezdődött elévülés viszont értelemszerűen félbeszakad. Ezt követően - a már jogerősen végrehajthatóvá vált büntetés elévülése tekintetében - a Btk. 68. §-ának (4) bekezdése alkalmazható, illetve alkalmazandó.

7. A Btk. 68. §-a nem a büntetés elévülésének nyugvásáról, hanem félbeszakításáról, illetve kezdő időpontjairól rendelkezik. Ezért amennyiben a korábban kiszabott - és végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett - szabadságvesztés, illetve pénzbüntetés végrehajtását jogerősen elrendelik, akkor az adott büntetés elévülésének - Btk. 67. §-ának (1) bekezdése szerinti - tartamába a próbaidő leteltétől a végrehajtást elrendelő bírósági határozat jogerőre emelkedéséig eltelt idő nem számít be.

IV.

A fentiek alapján a jogegységi tanács a Bírósági Határozatokban 2003. évben közzé tett 487. és 2004. évben közzé tett 446. számú döntésekben kifejtett jogértelmezést a jövőben nem tartja irányadónak.

4/2006.BJE.szám

Ekként a Legfelsőbb Bíróság Büntető Jogegységi Tanácsa - a Be. 443. §-ának (1) bekezdése szerint - a Bsz. 29. §-a (1) bekezdésének a), illetve a Be. 439. §-a (1) bekezdésének a) pontja alapján az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a Be. 443. §-ának (2) bekezdése alapján a jogegységi indítványnak - eltérő indokokkal - helyt adott és a rendelkező rész szerint határozott.

A jogegységi tanács a határozatát - a Bsz. 32. §-ának (4) bekezdése, illetve a Be. 445. §-ának (2) bekezdése alapján - a Magyar Közlönyben közzé teszi.

Budapest, 2006. október 6.

Dr. Kónya István s.k. a tanács elnöke, Dr. Márki Zoltán s.k. előadó bíró, Dr. Édes Tamás s.k. bíró, Dr. Akác József s.k. bíró, Dr. Belegi József s.k. bíró

A kiadmány hiteléül:

írnok
N-né TH